

ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНИХ УСТАНОВОК СТУДЕНТІВ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я

У статті представлено результати дослідження типологічних особливостей студентів ВНЗ Тернопільського регіону та ціннісно-мотиваційних установок щодо формування та збереження здоров'я (репродуктивного зокрема). Проведене у 2009–2013 роках соціологічне дослідження дозволило сформувати соціальний портрет сучасного студента та визначити рейтинг ціннісно-мотиваційних установок на формування і збереження репродуктивного здоров'я. Також було зроблено висновок про те, що саме системі освіти потрібно взяти на себе головну роль у вихованні в студентській молоді відповідального ставлення до власного здоров'я (репродуктивного зокрема).

Ключові слова: репродуктивне здоров'я, студентська молодь, відповідальне ставлення, система цінностей.

Постановка проблеми. У системі людських цінностей і пріоритетів одне з найважливіших місць займає здоров'я людини. Будучи одним із показників суспільного прогресу та своєрідним дзеркалом суспільно-економічного добробуту країни, здоров'я є потужним соціальним, економічним, трудовим, демографічним, оборонним, культурним і духовним потенціалом суспільства. За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, репродуктивне здоров'я, як складова загального здоров'я – це стан повного фізичного, розумового й соціального благополуччя, а не просто відсутність хвороб репродуктивної системи або порушення її функцій, тобто репродуктивне здоров'я означає можливість задовільної та безпечної здатності до відтворення. Оскільки жіноча та й чоловіча репродуктивні системи є динамічними інтегральними структурами, що забезпечують відтворення потомства, реалізація репродуктивної функції залежить від рівня репродуктивного здоров'я як жіночого, так і чоловічого [3, 154; 7, 12; 12, 6].

Репродуктивна система складається з жіночих і чоловічих статевих органів, але без відповідного рівня загального та репродуктивного здоров'я неможливо забезпечити продовження роду. Відповідно до численних наукових досліджень [1, 113; 7, 9; 12, 11] репродуктивна система є відносно автономною структурою, тому не існує прямої кореляції між станом загального й репродуктивного здоров'я. Проте, разом із цим існує загальний біологічний механізм, який поєднує ці два аспекти завдяки нейрогуморальній регуляції.

Так, наприклад, у разі хронічного стресу або реальної загрози життю індивіда порушується його репродуктивна здатність, тому що порушується «домінанта вагітності». Г. Сельє вважав жіночу неплідність з причини довготривалого стресу – «хворобою адаптації». На репродуктивну функцію також впливають соціальні умови існування, якість харчування, спосіб життя тощо.

Тому сьогодні репродуктивне здоров'я розглядається як система заходів, що забезпечує стан повного фізичного, психічного й соціального благополуччя репродуктивної системи людини, функцій і процесів, формування відповідальної та безпечної сексуальної поведінки, допомогу в розв'язанні питань планування сім'ї, профілактика абортів, лікування захворювань репродуктивних органів, попередження материнської та дитячої смертності.

Разом із тим досвід [3, 159; 4, 96; 11, 106] показує, що сподіватися на подолання сучасних проблем у сфері репродуктивного здоров'я населення лише силами охорони здоров'я не лише нереально, але й було б безвідповідально щодо майбутнього країни. Так, тривалий час певні ресурси в Україні головним чином спрямовувалися на лікування й надання невідкладної допомоги, а профілактиці захворювань і популяризації здорового способу життя та створенню здоров'яформувального середовища приділялося недостатньо уваги.

Адже це безперечний факт, що стиль і спосіб життя, знання, мотивація й культура молодої людини – це є установка на тривале та здорове життя. Фокусування уваги на здоров'ї, (репродуктивному зокрема) мотивує поведінку, яка орієнтована на позитивну ціль, при цьому будь-який успіх оцінюється як довгоочікувана перемога. Тому для збереження здоров'я (репродуктивного зокрема) особистість повинна вміти прийняти рішення як стосовно власного світогляду, так і стосовно власного способу життя.

Досягнення життєвих цілей однозначно пов'язано з подоланням певних труднощів. Чим більш соціально-значущі цілі ставить перед собою молода людина, тим більше вона зустрічає труднощів. Найбільш уразливим до дії будь-яких загрозливих чинників людський організм стає в періоди активного росту й системних перетворень. Тому, з огляду на цю гіпотезу студентська молодь, однозначно належить до так званої групи ризику, бо саме цей прошарок суспільства зазнає не лише навантаження різного виду, але й отримує додаткові стресогенні фактори, такі як вступ у нові міжособистісні стосунки, набуття нових ролей, необхідність соціальної адаптації, особистісного та професійного самовизначення та ін.

Студентські роки є особливим періодом, який досить сильно відображається на стилі життя, оскільки в цей період практично повністю виключається турбота молодшої людини про власне здоров'я. Крім того, входження молодшої людини в нове для неї соціальне середовище (у даному випадку – навчання у ВНЗ) часто супроводжується діями, що спрямовані на отримання визнання й високого статусу в групі. При цьому спроби затвердити себе в студентському середовищі часто пов'язані з ризиковими діями, бажанням будь-якою ціною досягти визнання, що у свою чергу негативно впливає на функціонування організму й особистості в цілому.

Також, ураховуючи, що сучасний студент отримує освіту в період гострих соціально-політичних і економічних перетворень – не можна виключати дію ще одного стресового чинника – а саме: соціальну та професійну невизначеність майбутнього фахівця в суспільстві й необхідність пошуку робочого місця, яке б відповідало рівню отриманої освіти, що однозначно неблагоприємно впливає на здоров'я (репродуктивне зокрема).

Крім того, ще однією детермінантою, яка негативно впливає на здоров'я молодшої людини, є поява нового соціального оточення та вступ у нові стосунки. Мається на увазі, що під час навчання у вузі студенти попадають під тиск відповідальності за свої дії, створення та підтримку свого побуту (особливо це стосується тих, хто мешкає в гуртожитку), за свої досягнення й можливі невдачі. Проте особливим чинником ризику для здоров'я, репродуктивного зокрема, є вступ молодих людей у нові міжособистісні стосунки, які можуть спричинити додаткові емоційні переживання, психічні навантаження, підвищити поріг тривожності, що у свою чергу може супроводжуватися неадекватними діями та поведінкою.

Також, значного поширення в сучасному молодіжному середовищі набувають різноманітні прояви дезадаптацій, такі як: залежність від алкоголю та психоактивних речовин, статева розпуста, Інтернет-депресія, а часто й кримінальна поведінка [11, 114].

Таким чином, досліджуючи особливості ціннісно-мотиваційного ставлення студентської молоді до питань, що пов'язані з формуванням і збереженням репродуктивного здоров'я безперечно потрібно врахувати соціально-економічний устрій суспільства, існуючі політичні й економічні протиріччя, непривабливу суспільну мораль. І тому саме системі освіти слід узяти на себе головну роль у вихованні в студентській молоді відповідального ставлення до власного здоров'я (репродуктивного зокрема) та здоров'я інших. Одним із шляхів реалізації цього завдання є

модернізація навчально-виховного процесу з метою формування в молоді позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, дбайливого ставлення до здоров'я, у тому числі репродуктивного, формування здоров'язбережувальних компетентностей.

Аналіз актуальних досліджень. На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблеми соціалізації та формування відповідних ціннісно-мотиваційних установок до здоров'я в студентському середовищі є однією з найбільш актуальних і значущих. Її науковою розробкою займаються дослідники різних спеціальностей – соціальні педагоги, які з різноманітних позицій висвітлюють вищевказані процеси. Найбільш активна розробка цих питань проводиться з 60-х років ХХ ст. У цей час з'являються роботи А. Власенко, М. Дмитрієврі, В. Житенєва, Ю. Колеснікова, Б. Рубіна, у яких було предметно розглянуто питання студентства. У 70–90-х роках ХХ ст. активно процюють над студентською проблематикою Є. Васильва, А. Ветошкін, Л. Гегель, Г. Горченко, А. Дяков, А. Дмитрієв, М. Крилова, В. Лісовський, А. Топчій та ін. На межі тисячоліть активізувалася розробка тематики, орієнтованої на вищу школу: А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Зязюн, Б. Коротяєв, В. Курило, М. Ничкало, С. Харченко та ін.

Аналіз наукової літератури довів, що важливість особистісної самореалізації в межах особистісно-орієнтованої освіти й формування ціннісно-мотиваційних установок на збереження здоров'я (репродуктивного зокрема) відображена в працях відомих учених (І. Бех, Є. Бондаревська, Г. Кир'якова, С. Кульневич, В. Оржеховська, В. Серікова, І. Якиманська), так і в дисертаційних дослідженнях: О. Вакуленко, Т. Говорун, І. Гришаєвої, М. Гусак, І. Дубаневич, О. Єжової, В. Кравця, Т. Федорченко, Л. Шевчук та ін. Теоретичну цінність в обґрунтуванні соціально-педагогічної технології та практичну значущість для розробки питань створення здоров'яформувального середовища мають праці соціальних педагогів І. Зверєвої, А. Капської, Л. Міщик, С. Омельчинко, С. Харченко та ін.

Проте, як свідчать наукові джерела [2, 96; 6, 18; 9, 204], не дивлячись на низку державних програм, програм формування та збереження репродуктивного здоров'я, пропаганди здорового способу життя та негативних явищ у суспільстві, розв'язання цих проблем далеке від завершення.

Тому **мета** даного дослідження полягала у визначенні типологічних особливостей студентів Тернопільського регіону та ціннісно-мотиваційних установок на формування й збереження здоров'я (репродуктивного зокрема).

Виклад основного матеріалу. Дослідженнями студентів ВНЗ Тернопільського регіону в 2009–2013 роках денної та заочної форм навчання встановлено типологічні особливості, які безперечно повинні враховуватись у навчальному процесі та здоров'язберезувальному вихованні з метою підготовки до майбутньої професійної діяльності та забезпечення високого рівня репродуктивного здоров'я.

У дослідженні взяли участь студенти ВНЗ Тернопільського регіону. Усього було опитано 842 студенти. Розроблена анкета включала 68 питань щодо ставлення респондентів до власного здоров'я (репродуктивного зокрема), ставлення молоді до занять фізичною культурою та спортом, впливу шкідливих звичок та інших чинників на самопочуття, перспектив щодо майбутнього працевлаштування та матеріальної стабільності в майбутньому тощо. Анкетування було анонімним. Основний віковий склад студентської молоді становив 17–28 років. Згідно з віковою періодизацією – це вік активного формування та самовизначення особистості. Серед респондентів 53% – дівчат, юнаків – 47%. Із батьками живуть 36% студентів, 43% – у гуртожитках, 17% – винаймають квартири, 4% – мають власне житло (переважно студенти заочної форми навчання). Близько 68% студентів – вихідці з малих міст і селищ Тернопільської, Волинської, Івано-Франківської, Рівненської та інших областей.

За результатами анкетування було визначено, що лише 32,4% респондентів вважають себе здоровими. Щодо поінформованості про здоровий спосіб життя, то лише 34,2% опитаних дали позитивну відповідь, хоч дотримуються його 19%. На запитання «Чи залежить здоров'я людини від дотримання навичок здорового способу життя?» респонденти дали таку відповідь: 43% – вважають, що розумніше за все вести здоровий спосіб життя (надалі ЗСЖ), 31% – вважають, що здоров'я значною мірою залежить від ЗСЖ, 26% опитаних вважають, що краще – «ні в чому собі не відмовляти».

Із усіх опитаних тверезого способу життя дотримуються 41% студентів. На запитання «Чи існує безпечна доза алкоголю» відповіді розподілилися таким чином: 43% – вказали безпечну дозу 50 грам алкоголю щодня; 28% опитаних вважають безпечною дозу алкоголю 100 грам, 16% – переконані, що допустима доза алкоголю залежить від маси та зросту, і лише 12% опитаних дали відповідь про те, що безпечної дози алкоголю не існує. Разом з тим 61% опитуваних знає, що алкоголь може спричинити виникнення різноманітних захворювань і негативно впливає на стан здоров'я майбутніх дітей.

На жаль, паління донині все ще популярне серед молоді. На низку запитань про шкідливий вплив паління відповіді були такі: паління серед дівчат – 49%, паління серед юнаків – 38%, не палять – 13%. Вважають, що куріння попереджує повноту – 11%, погіршує роботу серцево-судинної системи – 68%; спричиняє захворювання органів дихання – 63%, впливає на органи травлення – 42%, впливає на здоров'я майбутніх дітей – 18%. Приведені дані однозначно свідчать про відсутність чіткого уявлення молоді про медико-соціальне значення цієї проблеми.

Серед запитань про шкідливість звички та їх вплив на організм були питання стосовно вживання наркотичних речовин. І хоча жоден із респондентів не вказав на свою пристрасть до наркотиків, відповіді були такі: 23% опитуваних вказали, що серед їх друзів є наркомани, 12% – вже пробували наркотичні речовини, 31% – пропонували спробувати наркотики. На запитання: «Чи шкідливе епізодичне вживання наркотиків?», – відповіді – «так» 76%, «ні» – 23%, «не знаю» – 1%.

Серед складових ЗСЖ особливе місце займає раціональне харчування. У розробленій анкеті також були передбачені запитання про частоту, регулярність і якість харчування. Було виявлено, що, на жаль, режим харчування респондентів не відповідає гігієнічним рекомендаціям: 3–4 рази на день харчуються лише 31% з них, інші – 1–2 рази (переважно у вечірній час, що однозначно спричиняє ризик ожиріння). Тільки 37% студентської молоді щодня вживають гарячу, рідку їжу, переважна більшість обід замінює кавою, чаєм, у кращому випадку – салат.

Пропонована анкета також була доповнена питаннями, які визначали рівень поінформованості молоді з питань збереження репродуктивного здоров'я. Під час опитування показовою була інформація про джерела, з яких молодь дізнається про інтимні стосунки: від друзів – 47% респондентів, Інтернет – 23%, від батьків – 3%, від фахівців – 9%.

Цікавою також була інформація про те, з ким молоді люди обговорюють стосунки статі. Виявляється більшість опитуваних обговорює питання сексу з друзями – 71%, звертаються до фахівців – 2%, до викладача (куратора групи) – 6%, до найближчих людей – 8%.

Відповідно до отриманих даних досвід статевої близькості має практично кожний третій респондент. Молоді люди нормально сприймають ранній початок статевого життя й допускають дошлюбні статеві стосунки. Досить цікавою була інформація щодо обізнаності респондентів про методи попередження вагітності. Відповідно до отриманих даних найкращим методом попередження вагітності вважають

перервані статеві стосунки – 73% респондентів і презерватив – 84%. Знають про інші методи контрацепції (ОК, ВМЗ) – 24%.

Ранній початок статевого життя, недостатня обізнаність про методи контрацепції та неправильне їх застосування безперечно збільшують ризик небажаної вагітності, що однозначно призводить до збільшення кількості штучних абортів і пологів у підлітків в умовах їх біологічної, психологічної та соціальної незрілості. У цьому напрямі досить показовими були результати стосовно обізнаності респондентів про вплив переривання вагітності на репродуктивне здоров'я. Так, за отриманими даними 32% респондентів вважають аборт найкращим методом вирішення небажаної вагітності, 46% – вважають, що аборт це останній етап у випадку непланової вагітності й лише 12% респондентів у відповідях наголосили, яку невиправну шкоду наносить аборт обом партнерам (на фізичному та психологічному рівнях).

Проведене опитування викликало занепокоєння: як при таких об'ємах інформації (починаючи зі шкільного предмету «Основи здоров'я» і закінчуючи матеріалами спеціальних видань, засобів масової інформації, інтернет-ресурсів) студентська молодь так слабо орієнтується у питаннях про ВІЛ/СНІД і захворювання, які передаються статевим шляхом. Так, згідно результатів анкетування тільки 39% респондентів чітко орієнтуються в шляхах передачі, проявах і профілактиці захворювань, що передаються статевим шляхом, та ВІЛ/СНІДу.

Разом із тим, утішним було те, що переважна більшість студентів – 86%, хотіла б отримати інформацію про стосунки статі, 92% респондентів – вважають за доцільне та необхідне запровадження в програму вищих закладів освіти навчальної дисципліни з питань збереження репродуктивного здоров'я.

Стосовно ставлення студентів до фізичної культури та спорту, проведене соціологічне дослідження показало, що студентська молодь розуміє необхідність занять фізичною культурою та спортом, але для більшості з них фізична культура не стала життєвою потребою. Так, на запитання: «Чи займаєтеся Ви регулярно фізичною культурою та спортом?» позитивну відповідь дали лише 12% респондентів, більше половини (54%) відповіли – «не займаюся», третина (34%) – займаються, але не регулярно. Основними причинами називають відсутність бажання й вільного часу. А це спонукає нас зробити невтішний висновок про те, що, визначаючи як одне з перших місць у своїх життєвих цінностях – здоров'я, більшість студентів пасивно ставляться до одного з найефективніших методів його

зміцнення та збереження. Першопричиною, на думку Г. Апанасенко, В. Грушко, Л. Животовської, О. Єжової, В. Оржеховської, С. Страшко, Т. Федорченко, є низький рівень пропонованої здоров'язбережувальної освіти, мотивації та безперечно матеріального забезпечення. Адже в сучасному суспільстві характерним є те, що майже всі свої кошти (85–90%) студенти витрачають на їжу, одяг, книги та по-можливості відвідування оздоровчих і фізкультурно-спортивних заходів, що не є секретом, які, як правило, є платними.

Також у межах дослідження було виявлено, що 61% респондентів отримують матеріальну допомогу від батьків і родичів. Тільки 9% загальної кількості опитаних студентів отримують, крім стипендії, допомогу від держави, а 6% студентів ні від кого не отримують допомоги.

Проведене анкетування показало, що 47% респондентів вважають для себе цілком реальною перспективою стати безробітним або вважають, що будуть працювати не за обраною професією. Хоча 53% студентів усе ж таки переконані й вірять у те, що після завершення ВНЗ працюватиме за фахом як не в Україні, то закордоном (ураховуючи специфіку стажування студентів у Польщі та Німеччині).

У процесі з'ясування життєвих пріоритетів (спираючись на існуючі рейтинги [6, 12; 7, 14]) студенти на перше місце ставлять матеріальне забезпечення (87%), на друге – здоров'я (68%), на третє – освіту (63%), на четверте – цікаву роботу та високу й ґарантовану заробітну плату (51%), на п'яте – професійне зростання (49%), на шосте – сім'ю (47%), на сьоме – дітей (42%), на восьме – друзів (28%). Подальші місця в шкалі пріоритетів займають: любов (24%), турбота про батьків (21%), громадське визнання (19%), віра (18%), культурний розвиток (14%), розвиток держави (12%).

Також соціальний портрет студентів однозначно доповнюється їх ставленням до релігії. Отримані результати свідчать про позитивне ставлення до релігії та необхідність осмисленого віросповідання (79%), що однозначно відіграє важливу роль у формуванні й самовизначенні особистості та, безперечно, позитивно впливає на здоров'я (репродуктивне зокрема).

Разом із тим, неможливо уникнути такого чинника соціалізації, як громадянська позиція, яка впливає на майбутнє кожної людини. Опитування показало, що сучасні студенти не є далекими від політики: 27% студентів вважають, що беруть активну участь у політичному житті країни, 64% – цікавляться політичним життям України й лише 9% не цікавляться політичними подіями в Україні.

Таким чином, проведене соціологічне дослідження дозволило сформуванню соціального портрету сучасного студента та визначити рейтинг ціннісно-мотиваційних установок на формування й збереження репродуктивного здоров'я. Істотне значення в системі цінностей сучасної молоді відіграє здоровий спосіб життя.

Разом із тим, проведене дослідження показало, що ставлячи завдання «формування засад здорового способу життя», передусім, потрібно звернути увагу на соціальні чинники його забезпечення. Адже не можна (для прикладу) «списувати» лише на особисте негативне ставлення до здоров'я збільшення захворювання на туберкульоз за останні 10 років – від 31,9 до 81,2 осіб (на 100 тис. населення); ВІЛ-інфікованості – від 2,9 до 25,8 осіб; СНІДу – від 0,1 до 6,6; отруєнь алкоголем – від 11,0 до 22,4 тощо. Указаним показникам можна завдячувати лише появі глобальної інформатизації суспільства, що суттєво збільшила використання сучасних маніпулятивних технологій, що однозначно спричинило виникнення нових загроз. При цьому традиційні інституції, які дбали про морально й фізичне здорове покоління, втратили свій вплив – джерелами знань, пізнання та оцінки істинних і фальшивих моральних цінностей, норм поведінки стали Інтернет, телебачення, засоби масової інформації, які у своїй більшості лише травмують психіку молодшої людини, вагомо збільшують соціальну напругу. А враховуючи, що сучасна молодь – це неперевершені експерти з розпізнавання подвійної моралі й лицемірства, яким важко зрозуміти, наприклад, запропоновану суспільством політику: «Скажемо алкоголю та наркотикам «Ні!», при тому, що воно ясно каже їм «Так», як і нелегальним наркотикам, які поширюються через Інтернет.

Тому, сьогодні досить складно визначити питому вагу індивідуального ставлення до збереження власного здоров'я в сумарній оцінці здоров'я населення взагалі, і молоді зокрема, порівняно із значенням існуючих негативних соціально-економічних та екологічних чинників. Проте можна з упевненістю стверджувати, що за умови використання розумного індивідуального підходу до збереження власного здоров'я в умовах відповідного здоров'яформувального середовища існує шанс бути здоровим і максимально корисним собі, своїй родині та суспільству загалом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження було зроблено висновок про те, що сьогодні, враховуючи потребу значної частини студентської молоді в педагогічній, психологічній та однозначно – медичній допомозі, безперечно потрібно

посилити виховну роботу, яка буде спрямована на усунення шкідливих звичок, сприятиме формуванню мотивації до здорового способу життя, визначить цінність пріоритетів моралі в міжособистісних стосунках, а також активізує громадянську позицію сучасної молоді. З цією метою кураторам академічних груп і органам студентського самоврядування необхідно врахувати те, що провідним напрямом у виховній діяльності сучасної вищої школи є створення здоров'яформувального, здоров'язбережувального середовища та педагогічна підтримка студентів. Остання виступає первинною ланкою у виховній системі вищого навчального закладу. При цьому, надаючи допомогу студентам, слід акцентувати увагу на індивідуальній підтримці в саморозвитку й самовдосконаленні кожного студента.

Також, на нашу думку, у формуванні якісно нового рівня самоусвідомлення та мотивації на збереження репродуктивного здоров'я має брати не лише сам студент, але й оточуючі його сім'я, суспільство.

Тому, виходячи з вищевикладеного вартісним орієнтиром сучасної вищої освіти повинно стати здоров'я людини (репродуктивне зокрема) – як базисна основа самореалізації особистості. І саме модернізація сучасної вищої освіти та застосування новітніх здоров'яорієнтованих технологій повинно забезпечити утвердження моральних цінностей особистості та виховання в молоді гострої соціальної потреби в збереженні репродуктивного здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеев Н. А. Личностно ориентированное обучение: теории и практики / Н. А. Алексеев. – Тюмень : изд-во Тюмен. гос. ун-та, 1997. – 215 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. – Кн. 1. : Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади : [наук. вид] / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Бобрицька В. І. Нормативно-правові та освітні аспекти формування здорового способу життя молоді в Україні / В. І. Бобрицька // Проблеми освіти. – Вип. 33. – К., 2003. – С. 152–160.
4. Гриценко Л. И. Теория и методика воспитания: Личностно-социальный подход : учеб. пособие для студ. высших учеб. заведений / Л. И. Гриценко. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.
5. Гришаєва І. В. Стативно-специфічні особливості психологічних факторів інфікування ВІЛ/СНІДом : автореф. дис. ... канд. психол. наук / І. В. Гришаєва. – К., 1998. – 23 с.
6. Дмитренко Т. О. Методологічні основи соціальної педагогіки / Т. О. Дмитренко, К. В. Яресько. – Х. : Крок, 2003. – 32 с.
7. Зверева І. Д. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / І. Д. Зверева. – К., 1999. – 38 с.
8. Міщик Л. І. Соціальна педагогіка: досвід та перспективи : монографія / Л. І. Міщик. – Запоріжжя, 1999. – 227 с.

9. Національна програма «Репродуктивне здоров'я нації на 2006–2015 роки». – К. : МОЗ України, 2006.
10. Духовність і здоров'я : навч.-метод. посібник / В. М. Оржеховська. – К. : Інститут проблем виховання АПН України, 2004. – 168 с.
11. Федорченко Т. Є. Концептуальні засади профілактики девіантної поведінки дітей і молоді в умовах нової соціокультурної реальності / Т. Є. Федорченко // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : Зб. наук. праць. – Вип. 10. – Т. 2. – Кам'янець-Подільський, 2007. – С. 102–110.
12. Харченко С. Я. Соціально-педагогічні технології: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / С. Я. Харченко із співавт. – Луганськ : Альма-матер, 2005. – 552 с.

РЕЗЮМЕ

Лукащук-Федык С. В. Исследование ценностно-мотивационных установок студентов к проблемам формирования и сохранения репродуктивного здоровья.

В работе представлены результаты исследования типологических особенностей студентов вузов Тернопольского региона и ценностно-мотивационных установок относительно формирования и сохранения здоровья (репродуктивного в частности). Проведенное в 2009–2013 годах социологическое исследование позволило сформировать социальный портрет современного студента и определить рейтинг ценностно-мотивационных установок на формирование и сохранение репродуктивного здоровья. Также был сделан вывод о том, что именно системе образования нужно взять на себя главную роль в воспитании студенческой молодежи ответственного отношения к своему здоровью (репродуктивного в частности).

Ключевые слова: репродуктивное здоровье, студенческая молодежь, ответственное отношение, система ценностей.

SUMMARY

Lukaschuk-Fedyk S. The research of value-motivational attitudes of students to the problems of development and preserving reproductive health.

The article presents the results of the studies of typological features of the university students of Ternopil region and their value-motivational systems in developing and maintaining health (including reproductive). The study of the university students (full- and part-time studies) was carried out in 2009-2013. In the questionnaire were involved 842 students. The main age structure of the respondents was 17–28 years. Among the respondents there were 53% of the girls and 47% of the boys. 36% of the respondents lived with parents, 43% of them lived in dormitories, 17% – in the rented apartments, 4% had their own housing. About 68% of students came from small towns and villages of Ternopil, Volyn, Ivano -Frankivsk, Rivne and other areas. The proposed questionnaire included 68 questions about attitudes to their health (including reproductive), attitudes of young people towards physical education and sport, the impact of bad habits and other factors. Special attention was given to the influence of stress factors such as social, professional uncertainty about the adaptation of the young man in the new social environment (in this case the university) and the emergence of new interpersonal relationships. This study allowed to form a social portrait of the modern student and determine the ranking values and motivational attitudes on the formation and maintaining reproductive health. Today, considering the need for a large part of the students in educational, psychological and health care is certainly needed to strengthen educational activities that will focus on eliminating bad habits will strengthen the motivation for a healthy lifestyle. It was also concluded that only the educational system

needs to assume a major role in the education of the student youth responsible for attitude to health (including reproductive). One way to implement this task is the modernization of the educational process in order to develop in young people a positive motivation for healthy lifestyle as the main factor that is capable of providing a high level of reproductive health. The benchmark of modern higher education should be health (including reproductive) as a basic foundation of personal fulfillment. The modernization of modern higher education and the use of new technologies should provide health-oriented technology strengthening moral values, a personality and upbringing of young acute social needs in reproductive health.

Key words: *reproductive health, the students, responsible attitude, values system.*

УДК 378.14:[378.22:615.8](71)

Ю. О. Лянной

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ

У статті подано зміст професійної підготовки магістрів із фізичної реабілітації (фізичної терапії) у вищих навчальних закладах Канади. Доведено тотожність вітчизняного визначення «фізична реабілітація» та міжнародного тлумачення «фізична терапія» (physical therapy). Визначено перелік вищих навчальних закладів Канади, які проводять підготовку магістрів у галузі фізичної терапії. Більш детально розкрито зміст професійної підготовки магістрів реабілітаційних наук, у тому числі й фізичної терапії в Університеті Альберта в Едмонтоні (University of Alberta), Королівського університету в Кінгстоні (Queen's University), Університету Західного Онтаріо (University of Western Ontario). Показано, що перелік навчальних дисциплін у процесі підготовки магістра з фізичної терапії, кожний університет встановлює індивідуально.

Ключові слова: *професійна підготовка, магістр, магістерська програма, фізична реабілітація, фізична терапія, реабілітаційні науки, університети Канади.*

Постановка проблеми. Наука й освіта в сучасних умовах покликані готувати для ринку праці конкурентоспроможного фахівця, здатного свідомо й ефективно функціонувати в сучасному суспільстві. На сьогодні особливо гостро стоїть питання модернізації вітчизняних навчальних планів і програм з підготовки фахівців за багатьма спеціальностями відповідно до світових стандартів. Суттєвої оптимізації потребує вітчизняна система професійної підготовки майбутніх магістрів із фізичної реабілітації з урахування міжнародного досвіду, одночасно враховуючи вітчизняні традиції. Наявність чітких умов професійної підготовки магістрів із фізичної реабілітації зумовлено потребами оздоровлення нації у зв'язку з погіршенням фізичного стану різних верств населення. Нами активно вивчається й аналізується закордонний досвід підготовки фізичних реабілітологів (фізіотерапевтів) за магістерськими програмами, які